C/2024/2479

23.4.2024.

# Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Nodokļu uzlikšana pārrobežu tāldarbiniekiem globālā līmenī un ietekme uz ES"

**(pašiniciatīvas atzinums)**

(C/2024/2479)

Ziņotājs: ***Krister ANDERSSON***

| | |
|---|---|
| Pilnsapulces lēmums | 25.1.2023. |
| Juridiskais pamats | Reglamenta 52. panta 2. punkts |
| Atbildīgā specializētā nodaļa | Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa |
| Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē | 2.2.2024. |
| Pieņemts plenārsesijā | 14.2.2024. |
| Plenārsesija Nr. | 585 |
| Balsojuma rezultāts | |
| (par/pret/atturas) | 202/2/4 |

## 1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Pēdējās desmitgades laikā globalizācija un digitalizācija ir radījušas jaunas iespējas strādāt attālināti. Covid-19 pandēmija izraisīja vēl nepieredzētas pārmaiņas gan darba ņēmējiem, gan uzņēmumiem, ietekmējot tāldarba strauju pieaugumu.

1.2. Izmantojot jaunākās tehnoloģijas, darba ņēmējs to pašu darbu pilnībā var paveikt arī bez fiziskas klātbūtnes. Tas nozīmē arī to, ka daudz vairāk cilvēkiem ir iespējas strādāt attālināti pāri robežām un ir krasi pieaudzis pārrobežu tāldarbinieku skaits.

1.3. Pašreizējie noteikumi attiecas gan uz uzņēmumu nodokli, gan arī uz nodarbinātības nodokli. ESAO daudzus gadu desmitus ir centusies izveidot vispārpieņemtus starptautiskus nodokļu principus, kas apkopoti tās *Paraugkonvencijā par nodokļu uzlikšanu ienākumiem un kapitālam*. Šos noteikumus un vienošanās dalībvalstis ir piemērojušas Eiropas Savienībā, un tie veido pamatu noteikumiem *Apvienoto Nāciju Organizācijas Paraugkonvencijā par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu*.

1.4. Pandēmijas laikā ESAO sekretariāts izdeva pamatnostādnes, kurās noteikts, ka pārrobežu darba ņēmējam, kas nevar pārvietoties uz darba devēja valsti, ienākumus vajadzētu aplikt ar nodokli darba devēja valstī, lai gan darbs veikts attālināti. Šādam attālinātam darbam atļauto dienu skaits bieži vien ir ierobežots līdz aptuveni 20 dienām gadā. Savā atzinumā "Nodokļu uzlikšana pārrobežu tāldarbiniekiem un viņu darba devējiem" [1] Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ieteica šo ierobežojumu pagarināt līdz divām dienām nedēļā jeb 96 dienām gadā, neradot nekādas sekas attiecībā uz nodokli.

1.5. Saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem nodokļu uzlikšanas tiesību princips, par kuru panākta vienošanās, ir tāds, ka valstij, kurā darbs tiek veikts, ir tiesības aplikt ar nodokli ienākumus, kas gūti no šā darba. Ja, izmantojot elektroniskos līdzekļus, tagad darbu var veikt attālināti, iespējamais risinājums varētu būt tas, ka darba devēja rezidences vietas valstij principā vajadzētu būt tiesībām uzlikt nodokli. Tomēr tāldarbiniekiem nevajadzētu būt pakļautiem diskriminējošam nodokļu režīmam salīdzinājumā ar pārrobežu darba ņēmējiem, kuri veic darbu darba devēja valstī.

[1] OV C 443, 22.11.2022., 15. lpp.

1.6. Vēl viena iespēja būtu uzlikt nodokļus darba ņēmējam viņa rezidences vietas valstī tādā pašā veidā, kā nodokli uzliek pašnodarbinātām personām. Tomēr arguments pret šādu režīmu ir tas, ka, tā kā darbs pie darba devēja joprojām tiek veikts valstī B, tiesībām uzlikt nodokli darba ņēmēju ienākumiem būtu jāpaliek valstī B, t. i., darba devēja valstī. Galu galā algu izmaksas ir atskaitāmas, lai aprēķinātu uzņēmumu ienākuma nodokli valstī B ([2]).

1.7. Tāpēc EESK uzskata, ka vēlamais risinājums ir nodokļu uzlikšana darba ņēmēju ienākumiem kā darba algas ienākumiem darba devēja rezidences vietas valstī. Šāds režīms padarītu situāciju vienkāršāku darba ņēmējiem un varētu būt pievilcīgs arī darba devējiem. Lai kompensētu zaudētos ienākumus darba ņēmēja rezidences valstī, visticamāk, būtu vajadzīgs ieņēmumu sadales mehānisms.

1.8. EESK ierosina, ka nodokļu iestādes var sadalīt ienākumus starp valstīm, piemērojot datus par faktisko personas klātbūtni attiecīgajās valstīs (ko darba devējs paziņo nodokļu iestādei savā rezidences vietas valstī, tādējādi darbojoties kā vienots kontaktpunkts) vai izmantojot noteiktus makroekonomiskos rādītājus.

## 2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Pēdējās desmitgades laikā globalizācija un digitalizācija ir radījušas jaunas iespējas strādāt attālināti. Covid-19 pandēmija izraisīja vēl nepieredzētas pārmaiņas gan darba ņēmējiem, gan uzņēmumiem, un tāldarba strauju pieaugumu.

2.2. Pandēmijas laikā uzņēmumi un darba ņēmēji pielika lielas pūles, lai digitalizētu savas ikdienas darbības (piemēram, izmantojot tiešsaistes sanāksmju rīkus), tādējādi paātrinot jau notiekošo digitalizācijas procesu, kas radījis jaunu nodarbinātības vidi. Šīs novērotās izmaiņas ieviesis gan privātais, gan publiskais sektors ([3]).

2.3. Izmantojot jaunākās tehnoloģijas, darba ņēmējs darbu pilnībā var paveikt arī bez fiziskas klātbūtnes. Tas nozīmē arī to, ka daudz vairāk cilvēku var strādāt attālināti pāri robežām un ir krasi pieaudzis pārrobežu tāldarbinieku skaits. Pašreizējās aplēses par tāldarbu liecina, ka aptuveni 22 % ES darbaspēka pašlaik izmanto kādu tāldarba veidu ([4]).

2.4. Attālināts darbs patiešām ir izrādījies efektīvs gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem ([5]). Tāpēc iespēja strādāt ārpus biroja vairākas dienas nedēļā vai pat pastāvīgi tagad ir iedibināta un strauji augoša realitāte.

2.5. Dažu gadu laikā simtiem miljonu cilvēku visā pasaulē var strādāt attālināti, un daudzi no viņiem var strādāt pāri robežām no savām izcelsmes valstīm vai pat no vairākām trešām valstīm (tā dēvētie "digitālie nomadi").

([2]) Saskaņā ar pašreizējiem noteikumiem arī konsultāciju maksa pašnodarbinātai personai ir atskaitāma, aprēķinot ar nodokli apliekamo uzņēmumu peļņu valstī B, pat ja konsultāciju maksa ienākums, kam uzliekams nodoklis valstī A.

([3]) *Eurofound* pētījums, *The Rise in Telework: Impact on Working Conditions and Regulations* ("Tāldarba pieaugums. Ietekme uz darba apstākļiem un noteikumiem"), 55. lpp. "Pandēmijas laikā sabiedrisko pakalpojumu un pārvaldes, izglītības un veselības un sociālā darba nozarē ievērojami palielinājās nozaru nolīgumu skaits par tāldarbu. Lielākā daļa nozaru nolīgumu ietver noteikumus par oficiālo procedūru tāldarba ieviešanai, kā arī par piekļuvi tāldarbam".

([4]) *Eurofound* pētījums, *The Rise in Telework: Impact on Working Conditions and Regulations* ("Tāldarba pieaugums. Ietekme uz darba apstākļiem un noteikumiem"), 55. lpp. "2008. gadā mazāk nekā 8 % darba ņēmēju strādāja no mājām "dažreiz" vai "parasti". Šis īpatsvars gadu gaitā pakāpeniski palielinājās, 2019. gadā tieši pirms krīzes sasniedzot 11 %. Pēc pandēmijas sākuma tāldarba izmantošanas biežums krasi palielinājās līdz 19 % 2020. gadā un 2021. gadā palielinājās vēl līdz 22 %. Šis pieaugums galvenokārt tika reģistrēts to darba ņēmēju vidū, kuri strādā no mājām "parasti"".

([5]) *Eurofound* pētījums, *The Rise in Telework: Impact on Working Conditions and Regulations* ("Tāldarba pieaugums. Ietekme uz darba apstākļiem un noteikumiem"), 2. lpp. "Darba ņēmēji un zināmā mērā darba devēji dod priekšroku tāldarba hibrīdmodelim (daļējs tāldarbs vai nepilna laika tāldarbs). Ir pierādīts, ka ar hibrīddarbu tiek ietaupīts ceļā pavadītais laiks, uzlabots darba un privātās dzīves līdzsvars, samazināta izolācijas sajūta un nodrošināta efektīvāka laika pārvaldība."

2.6. Attālināta darba atvieglošana ir ne tikai uzlabojusi dzīves kvalitāti un dzīves un darba un privātās dzīves līdzsvaru miljoniem darba ņēmēju ([6]), bet tā arī varētu palīdzēt samazināt miljoniem regulāro svārstsatiksmes braucienu vidisko ietekmi, kas ir saskaņā ar ES mērķiem. Tāpēc, visticamāk, šāda tendence turpināsies un turpmāk tikai attīstīsies.

2.7. Kā redzams, ir daudz pozitīvu aspektu, kas saistīti ar attālinātu darbu. Tomēr tendence, ka pieaug to cilvēku skaits, kuri strādā attālināti, arī rada lielas problēmas no nodokļu viedokļa. Noteikumi nodokļu jomā ir jāatjaunina, lai tie atspoguļotu to, kā darbs tiek veikts esošajā darba vidē un kā tas, visticamāk, tiks veikts nākotnē. Ir svarīgi arī atzīt, ka, izvēloties personas atrašanās vietu, tiek ievērotas tiesības gūt labumu no publiskajiem izdevumiem, kas galvenokārt tiek maksāti ar nodokļiem. Nodokļu uzlikšana un pārstāvība politikas veidošanā ir vispāratzīts princips, kas būtu jāievēro.

2.8. Jautājuma par nodokļu uzlikšanu pārrobežu tāldarbam risināšana, visticamāk, ietvers nepieciešamību pārskatīt gan divpusējus, gan starptautiskus nolīgumus. Viens šāds nolīgums nesen tika atjaunināts starp Šveici un Franciju attiecībā uz Francijā dzīvojošiem Ženēvas kantona (Šveice) pārrobežu darba ņēmējiem. Saskaņā ar nolīgumu pārrobežu tāldarbs, kas nepārsniedz 40 % no kopējā darba laika, neietekmēs darba ņēmēju nodokļu situāciju. Pārrobežu darba ņēmējiem, kas dzīvo Francijā un strādā Ženēvā, arī turpmāk tiks uzlikti nodokļi Ženēvā kā algas nodokļi, ko ietur ienākumu gūšanas vietā. Lai kompensētu ienākumu zaudējumus Francijā, nolīgums paredz ieņēmumu sadales mehānismu, saskaņā ar kuru Ženēva maksās Francijai kompensāciju 3,5 % apmērā no nodokļu ieņēmumiem.

2.9. Daudzpusējs nolīgums, kas pašlaik tiek apspriests Ziemeļvalstu padomē, tika prezentēts EESK atklātā uzklausīšanas sēdē "Nodokļu uzlikšana pārrobežu tāldarbiniekiem – iespējamie risinājumi", kas notika Tallinā 2023. gada 4. jūlijā. Tajā izklāstīts, kā galvenais darba devējs iesniedz vienu Ziemeļvalstīs izmantojamu ieturējuma veidlapu par Ziemeļvalstu rezidentu, kas strādā trīs Ziemeļvalstīs, kā arī izklāstīts ieņēmumu sadales mehānisms starp Ziemeļvalstīm ([7]).

2.10. Protams, ir lietderīgi rast katrai valstij īpašus risinājumus, lai nodrošinātu attālinātu pārrobežu tāldarbu, taču būtu vēlams, lai nolīgumi balstītos uz vispārpieņemtiem principiem. Pretējā gadījumā, visticamāk, radīsies sarežģīts starptautisko noteikumu un to piemērošanas kopums, kas radīs sadrumstalotību.

2.11. ESAO daudzus gadu desmitus ir centusies izveidot vispārpieņemtus starptautiskus nodokļu principus, kas apkopoti tās *Paraugkonvencijā par nodokļu uzlikšanu ienākumiem un kapitālam*. Šos noteikumus un vienošanās dalībvalstis ir piemērojušas Eiropas Savienībā, un tie veido pamatu noteikumiem *Apvienoto Nāciju Organizācijas Paraugkonvencijā par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu*.

2.12. Pašreizējie noteikumi attiecas gan uz uzņēmumu nodokli, gan arī uz nodarbinātības nodokli. Saistībā ar uzņēmumu peļņas aplikšanu ar nodokli jānorāda, ka starptautisku tāldarbinieku dēļ uzņēmumam var netīši izveidoties pastāvīga darījumdarbības vieta valstī, kas nav tā valsts. Ja pastāvīga darījumdarbības vieta tiktu izveidota citā valstī, uzņēmums – papildus diskusijai par to, kā aplikt ar nodokli ienākumus no darba, kas saistīts ar pārrobežu tāldarbu – būtu spiests precīzi sadalīt savus uzņēmuma ienākumus starp abām vietām, un tādējādi uz to attiektos atšķirīgi deklarēšanas pienākumi un nodokļu saistības.

2.13. Attiecībā uz darba ņēmēju aplikšanu ar nodokļiem *ESAO un ANO paraugkonvenciju* ([8]) 15. pantā ir aplūkots jautājums, vai algai, atalgojumam un citiem atalgojuma veidiem ir uzliekams nodoklis tajā valstī, kurā strādā darba ņēmējs, vai citā līgumslēdzējā valstī. Tomēr, ja darba ņēmējs atrodas citā valstī mazāk nekā 183 dienas divpadsmit mēnešu periodā un darba devējam nav PDV tajā valstī, kurā šis darbs tiek veikts, darba devēja valsts saglabā tiesības uzlikt nodokli darba ņēmēja ienākumiem. Papildus noteikumiem par darbiniekiem paraugkonvencijās ir iekļauti arī īpaši noteikumi attiecībā uz direktoriem, izklaides jomas darbiniekiem, sportistiem un studentiem ([9]).

([6]) *Eurofound* pētījums, *The Rise in Telework: Impact on Working Conditions and Regulations* ("Tāldarba pieaugums. Ietekme uz darba apstākļiem un noteikumiem"), 55. lpp.
([7]) EESK atklāta uzklausīšana par tematu "Nodokļu uzlikšana pārrobežu tāldarbiniekiem – iespējamie risinājumi".
([8]) ESAO, *Paraugkonvencijas par nodokļu uzlikšanu ienākumiem un kapitālam attiecīgos pantus* un *piezīmes par Paraugkonvencijas par nodokļu uzlikšanu pantiem*.
([9]) ESAO, *Paraugkonvencijas par nodokļu uzlikšanu ienākumiem un kapitālam* 16., 17. un 20. pantu.

2.14. Ja līgumslēdzējai valstij ir tiesības uzlikt nodokli darba ņēmēja atalgojumam, tā bieži nosaka darba devējam pienākumu ieturēt algas/atalgojuma nodokļus/maksas.

2.15. Pandēmijas laikā ESAO sekretariāts izdeva pamatnostādnes, kurās noteikts, ka pārrobežu darba ņēmējam, kas nevar pārvietoties uz darba devēja valsti, ienākumus vajadzētu aplikt ar nodokli darba devēja valstī, lai gan darbs veikts attālināti. Šādam attālinātam darbam atļauto dienu skaits bieži vien ir ierobežots līdz aptuveni 20 dienām gadā. Savā 2022. gada jūlija atzinumā "Nodokļu uzlikšana pārrobežu tāldarbiniekiem un viņu darba devējiem" ([10]) EESK ieteica šo ierobežojumu pagarināt līdz divām dienām nedēļā jeb 96 dienām gadā, neradot nekādas sekas attiecībā uz nodokli.

2.16. Šajā atzinumā arī norādīts uz risku, ka darba ņēmēju tāldarbs pāri robežām varētu tikt aplikts ar dubultiem nodokļiem, mudinot Komisiju apsvērt, vai būtu iespējams izveidot vienotu kontaktpunktu, kā tas ir PVN jomā. Šā atzinuma mērķis ir precizēt EESK pieeju šim jautājumam, sniedzot papildu ieguldījumu notiekošajās debatēs.

2.17. Lai iesaistītos pārrobežu tāldarbā, svarīgi ir arī tas, kāda pieeja tiek piemērota sociālā nodrošinājuma iemaksām. Lai gan šīs iemaksas var būt saistītas ar ienākumiem, sociālais nodrošinājums šajā atzinumā nav aplūkots, kā arī nav aplūkoti darba tirgus noteikumi.

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. Saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem nodokļu uzlikšanas tiesību princips, par kuru panākta vienošanās, ir tāds, ka valstij, kurā darbs tiek veikts, ir tiesības aplikt ar nodokli ienākumus, kas gūti no šā darba. Ja, izmantojot elektroniskos līdzekļus, tagad darbu var veikt attālināti, iespējamais risinājums varētu būt tas, ka darba devēja rezidences vietas valstij principā vajadzētu būt tiesībām uzlikt nodokli. Tomēr tāldarbiniekiem nevajadzētu būt pakļautiem diskriminējošam nodokļu režīmam salīdzinājumā ar pārrobežu darba ņēmējiem.

3.2. Vienkāršots piemērs. Persona pārvietojas piecas dienas nedēļā no valsts A uz darba devēja biroju un telpām valstī B. Saskaņā ar pašreizējiem noteikumiem algas ienākumiem nodokli uzliek valstī B. Ja persona uz darbu vairs nebrauc, bet strādā no mājām valstī A, tai tiek uzlikts nodoklis valstī A. Lai arī darbs, ko tā veic darba devējam valstī B, ir tāds pats kā iepriekš, tiesības uzlikt nodokli šiem ienākumiem no valsts B pārceļas uz valsti A. Tas ir saistīts tikai ar tehnoloģiju attīstību un darba tirgus mainīgo raksturu.

3.3. Var atzīmēt, ka gadījumā, ja darba ņēmējs darbu veic kā pašnodarbināts darba devēja konsultants un šis konsultants dzīvo valstī A, bet veic savus pienākumus attālināti, tad salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju nav nekādu izmaiņu attiecībā uz to, kur tiek iekasēts nodoklis. Valsts A, kurā ir reģistrēts konsultanta uzņēmums, ir tiesīga iekasēt nodokļus. Tādējādi būs panākta cieša korelācija starp gūtajiem ienākumiem, nodokļiem un sabiedrisko pakalpojumu izmantošanu. Viena no iespējām būtu nodokļu uzlikšanas nolūkos pret darba ņēmējiem izturēties tāpat kā pret pašnodarbinātajiem un iekasēt nodokļus valstī A.

3.4. Tomēr arguments pret nodokļu uzlikšanu darba ņēmējiem tādā pašā veidā kā pašnodarbinātai personai ir tas, ka, tā kā darbs pie darba devēja joprojām tiek veikts valstī B, tiesībām uzlikt nodokli darba ņēmēju ienākumiem būtu jāpaliek valstī B, t. i., darba devēja valstī. Tomēr algu izmaksas ir atskaitāmas, lai aprēķinātu uzņēmumu ienākuma nodokli valstī B ([11]). Šādai nodokļu tiesību maiņai salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju būtu vairākas sekas.

3.5. Tomēr ir viens svarīgs jautājums, kas jārisina, ja nodokļi paliek valstī B. Saskaņā ar šādu režīmu valsts A nesaņemtu nekādus algu ienākuma nodokļa ieņēmumus no šīs personas, lai finansētu sabiedriskos pakalpojumus, ko viņš/viņa izmanto, ja vien netiek veikta noteikta veida ieņēmumu sadale. Tas, vai kāda valsts zaudēs nodokļu ieņēmumus, ir atkarīgs no pārrobežu darba ņēmēju neto plūsmas. Tā kā pārrobežu tāldarbinieku skaits un viņu algu izdevumi ir vienādi, valstis A un B būs vienādā neto ienākumu pozīcijā neatkarīgi no tā, kurā valstī ienākumiem uzliekams nodoklis. Tomēr tas tā nav, ja valstis ir dažāda lieluma un to pievilcība darba devējiem un darba ņēmējiem ir atšķirīga. Darījumdarbības vide un izmaksāto algu līmenis, kā vienmēr, būs svarīgs nodokļu ieņēmumu faktors.

([10]) OV C 443, 22.11.2022., 15. lpp.

([11]) Saskaņā ar pašreizējiem noteikumiem arī konsultāciju maksa pašnodarbinātai personai ir atskaitāma, aprēķinot ar nodokli apliekamo uzņēmumu peļņu valstī B, pat ja konsultāciju maksa ienākums, kam uzliekams nodoklis valstī A.

3.6. Darba ņēmējam nodokļu slogs var būt atšķirīgs atkarībā no tā, vai viņu algas apliek ar nodokli valstī A vai B. Ja nodokļu likmes abās valstīs ir līdzīgas, ietekme, visticamāk, būs neliela. Tomēr, ņemot vērā valsts īpašos nodokļu noteikumus, var tikt skartas tiesības atskaitīt izmaksas no personas nodokļa aprēķina, piemēram, hipotekārā kredīta izmaksas. Lai varētu veikt šādu atskaitīšanu, var būt vajadzīgs ar nodokli apliekams ienākums ([12]).

3.7. Globalizētajā un digitalizētajā pasaulē darba ņēmēji var brīvāk izvēlēties rezidences vietas valsti neatkarīgi no darba devēja atrašanās vietas. Līdz ar mobilitāti nodokļu iestādēm rodas grūtības noteikt attiecīgo rezidences vietas valsti ([13]). Iespējams, ir vieglāk noteikt, kur atrodas uzņēmums, kura labā darbs tiek veikts, nevis kur atrodas konkrētais darba ņēmējs ([14]).

3.8. Klientu piesaistīšanai bieži izmanto platformas. Platforma bieži vien nepilda darba devēja funkcijas, tāpēc tieši darba veicēja atrašanās vieta nosaka, kurā valstī ienākumiem būtu uzliekams nodoklis neatkarīgi no tā, kur konkrētā platforma ir reģistrēta. Platformas būtu pienācīgi jānošķir no digitālajiem nomadiem. Digitālie nomadi gada laikā var strādāt no daudzām valstīm. Tos var piesaistīt ar īpašām vīzām, ko izsniedz valstis, vai citu mērķtiecīgi labvēlīgu nodokļu režīmu, radot nodokļu konkurenci starp valstīm.

3.9. Valstis var nolemt sadalīt nodokļu ieņēmumus, tādējādi atzīstot, ka rezidences vietas valsts sniedz tādus pakalpojumus kā valsts skolas, veselības aprūpe utt. Ieņēmumu sadales mehānismu var izveidot vairākos veidos. Nodokļu iestādes var sadalīt ienākumus starp valstīm, piemērojot datus par faktisko personas klātbūtni attiecīgajās valstīs (ko darba devējs paziņo nodokļu iestādei savā rezidences vietas valstī, tādējādi darbojoties kā vienots kontaktpunkts) vai izmantojot noteiktus makroekonomiskos rādītājus.

3.10. Valstis turpinās iesaistīties nodokļu konkurencē. Digitālie nomadi, izvēloties dzīvesvietu un darba vietu, ņems vērā attiecīgo nodokļu sistēmu. Tā kā šķēršļi algota darba atrašanai krasi samazinās, ja ir mazāka vajadzība fiziski pārcelt ģimeni, darbaspēka nodokļu nozīme, visticamāk, pieaugs.

3.11. Līdz šim starptautiskajās debatēs liela uzmanība ir pievērsta uzņēmumu atrašanās vietai un nodokļu uzlikšanai, lai gan uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi parasti ir tikai daži procentpunkti no IKP. Nodokļu ieņēmumi no darba ienākumiem, tostarp netiešie nodokļi, piemēram, PVN, bieži vien ir aptuveni 20 reizes lielāki nekā ieņēmumi no uzņēmumu ienākuma nodokļiem. Augsti uzņēmumu ienākuma nodokļi samazina uzņēmumu ieguldījumus un jaunu uzņēmējdarbības vietu izveidi un līdz ar to arī nodokļu ieņēmumus no darbaspēka ienākumiem, bet turpmākajos gados ietekme, ko radīs pārmaiņas darba tirgū ar tāldarba iespējām, kļūs daudz izteiktāka.

3.12. Jaunās tehnoloģijas ļauj augsti kvalificētiem darba ņēmējiem jaunattīstības valstīs (un attīstītajās valstīs) saglabāt savu dzīvesvietu, vienlaikus strādājot starptautiskā uzņēmumā vai organizācijā vēl attīstītākā valstī. Pēc tam šāda persona jaunattīstības valstī maksās patēriņa nodokļus un īpašuma nodokļus. Nodokļa uzlikšana darbaspēka ienākumiem varētu palielināties, ja nodokļu vajadzībām darba ņēmējus uzskatītu par pašnodarbinātām personām. Ja nodokļi tiktu iekasēti darba devēja valstī, tas nozīmētu, ka ieņēmumi būtu nemainīgi salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju, jo vienīgā atšķirība būtu darba ņēmēja fiziskā klātbūtne. Ja iepriekš bija nepieciešama fiziska pārvietošanās, lai gūtu ienākumus, tagad tā vairs nav. Ieviešot arī ieņēmumu sadali, rezidences vietas valsts, visticamāk, būtu neto ieguvēja nodokļu ieņēmumu ziņā.

3.13. Iespēja pielīdzināt darba ņēmēju ienākumus pašnodarbinātu personu ienākumiem varētu būt samērā viegli īstenojama ([15]), bet priekšroka dodama nodokļa uzlikšanai darba ņēmēju ienākumiem kā algas ienākumiem darba devēja rezidences vietas valstī. Šāds režīms padarītu situāciju vienkāršāku darba ņēmējiem un varētu būt pievilcīgs arī darba devējiem. Lai kompensētu zaudētos ienākumus darba ņēmēja rezidences valstī, visticamāk, būtu vajadzīgs ieņēmumu sadales mehānisms.

---

([12]) Arī turpmāk varētu piemērot standartizētu nodokļu atlaidi.

([13]) Līdzīga situācija ir ar nemateriālo aktīvu pārvietošanu uzņēmumu sektorā, kas lika veikt lielu darbu starptautiskā līmenī attiecībā uz nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu (*BEPS*). Ir panākta vienošanās par A summu iekļaujošā satvara 1. pīlārā un ESAO, paredzot peļņas sadali.

([14]) Arguments par labu uzņēmumu ienākuma nodokļa ieviešanai, nevis nodokļa uzlikšanai akcionāriem un darba ņēmējiem, bija tāds, ka tā būtu vieglāk sekot līdzi uzņēmumiem un iekasēt nodokļus šajā līmenī.

([15]) Iespējams, būtu jāmaina prasības, kas jāizpilda, lai uzņēmēju atzītu par uzņēmumu (piemēram, peļņas mērķis, noturība un vairāk nekā viens klients utt.).

3.14. Lai izstrādātu sistēmu nodokļa uzlikšanai darba ņēmēju atalgojumam darba devēja rezidences vietas valstī, šie centieni varētu izpausties dažādos veidos. Viens no veidiem varētu būt ESAO paraugkonvencijas komentāros minētā(-o) alternatīva(-u) modeļa noteikuma(-u) ieviešana, kas valstīm jāizmanto divpusējās sarunās. Tas veicinātu saskaņotāku noteikumu kopumu.

Briselē, 2024. gada 14. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs*

Oliver RÖPKE